

GLUMCI

Piše **Željko Ivanjek**

Predrag Ejdus
kao Ignjat i Mijo
Jurišić kao Leone
Glembay

! Epohalna
drama
o padu
aristokracije
konačno na
festivalu

Obitelj Glembaj, prva svojta hrvatskih tajkuna, na Igrama

na Dubrovačkim ljetnim igrama (9)

Dubrovačka trilogija iz 2015. izostavljena je iz ovogodišnjeg dramskog programa. Kritičar Jutarnjeg Tomislav Čadež prokomentirao ju je poslije premijere ovako:

“Dakako, dramaturginja predstave je i šefica Dramskog programa Igara. Desetljećima pratim njezin rad pa znam da je prostor bio njezina zamisao. A motiv, istaknuti, do hiperbole, političnost i aktualnost trilogije: Vojnović piše dramsku kroniku ‘prve okupacije i rasprodaje grada’, a ova predstava govori o, eto, ‘drugoj rasprodaji grada’, u kojem, kako znamo, ne samo da ponestaje gospara (plemića), nego i bilo kakvih stanovnika, osim gospoda postarijih, što po Gradu iznajmljuju apartmane s pokidanim štekerima.”

Interpreti Krleže

Gotovo je surova dramaturška poveznica između dubrovačkog jučer i danas. Glumac Čavajda osvanuo je kao Orsat “naglašeno patetičan”, dok su “nam” sve uloge Jadranke Đokić “dale uvid u sad već raskošan repertoar ove sad zbilja ponajbolje hrvatske kazališne glumice u punoj snazi”. “Kad je govor posrijedi, istaknula se, dakako, kao i razgovijetnošću, doajenka Kokotović kao gospođa Menze-Bobali.” Judita Franković “takoder napreduje”, dok je cijela predstava - konvencionalna. “Redatelj Staša Zurovac nije neuk, nego, eto, ne vlada svim elementima predstavlja-

nja, i to u okviru jedne konvencionalne poetike kakvu je sebi zadao”, zaključio je kritičar.

Obnove starijih i kulturnih predstava nemaju uvijek sreće s drugim, novijim vremenima. Spomenuto je kako se Kosta Spaić - direktor dramskog programa od 1964. do 1971. - vratio “Skupu” poslije duljeg niza godina, i to s istim glumcem, Izetom Hajdarhodžićem, no rezultat je bio gori od lijepih uspomena. Iz tog njegova “Skupa”, iz 1989., mnogi su gledatelji zapamtili “tek” Enu Begović, kao Grubu, i Igora Hajdarhodžića kao Kamila.

Potvrdila se stara uzrečica prema kojoj je teško, zapravo nemoguće ulaziti u istu rijeku dva puta. Spaićev “direktorski” kolega i posredni nasljednik, a poslije “kratkog” razdoblja Marijana Matkovića vratio se “Kristoforu Kolumbu” poslije 30-ak godina, ali s jednim drugim tekstom, ne više s Krležinim. Georgij Paro vratio se “Kolumbu” 2001., onome koga je napisao Michel de Ghelderode. Uostalom, to je bio hommage Krleži povodom 20. godišnjice njegove smrti.

“U današnju svoju predstavu Paro upleće i niz asocijacija na taj svoj nekadašnji veliki uspjeh pa će zato surađivati s mnogim ljudima s kojima je radio i 1973., a to će posebno podcrtati i scenska pojava Božidara Bobana, koji je tada tumačio Kolumba, a i projekcije dijelova snimke izvedbe Krležina komada”, primijetio je kritičar Tomislav Kurelec. Igre

Anja Šovagović
Despot kao
Charlotta
Castelli
Glembay

se već igraju s vlastitom video arhivom.

Između ta dva Kolumba stajao je potpuni raspad društvenog sustava, rat i bitka za nezavisnu Hrvatsku, zatim usporedno stvaranje drugog sustava. Redatelj Paro potvrdio je svoje slaganje s Heraklitom. Ali Krleža se nije odrekao do kraja; naposljetku, jedino zahvaljujući njemu nastavio je s Kolumbom. Zato što ponavljanje, jednostavno, nije pređio ozbiljne pozornice, ni ambijenta, već publike i gdjekad kritičara.

Nimalo slučajno, najviše iščekivanja izazvala je ove, 2017. premijera drame “Gospođa Glembajevi” Miroslava Krleže. Ne samo zato što je Krle-

ža, početkom 70-ih, spasio Igre od vlastitih “nacionalista”, podajući krila ambijentalnom teatru. I ne samo zato što smo “svi mi” naučili “Glembajevu” u školi, u lektiri.

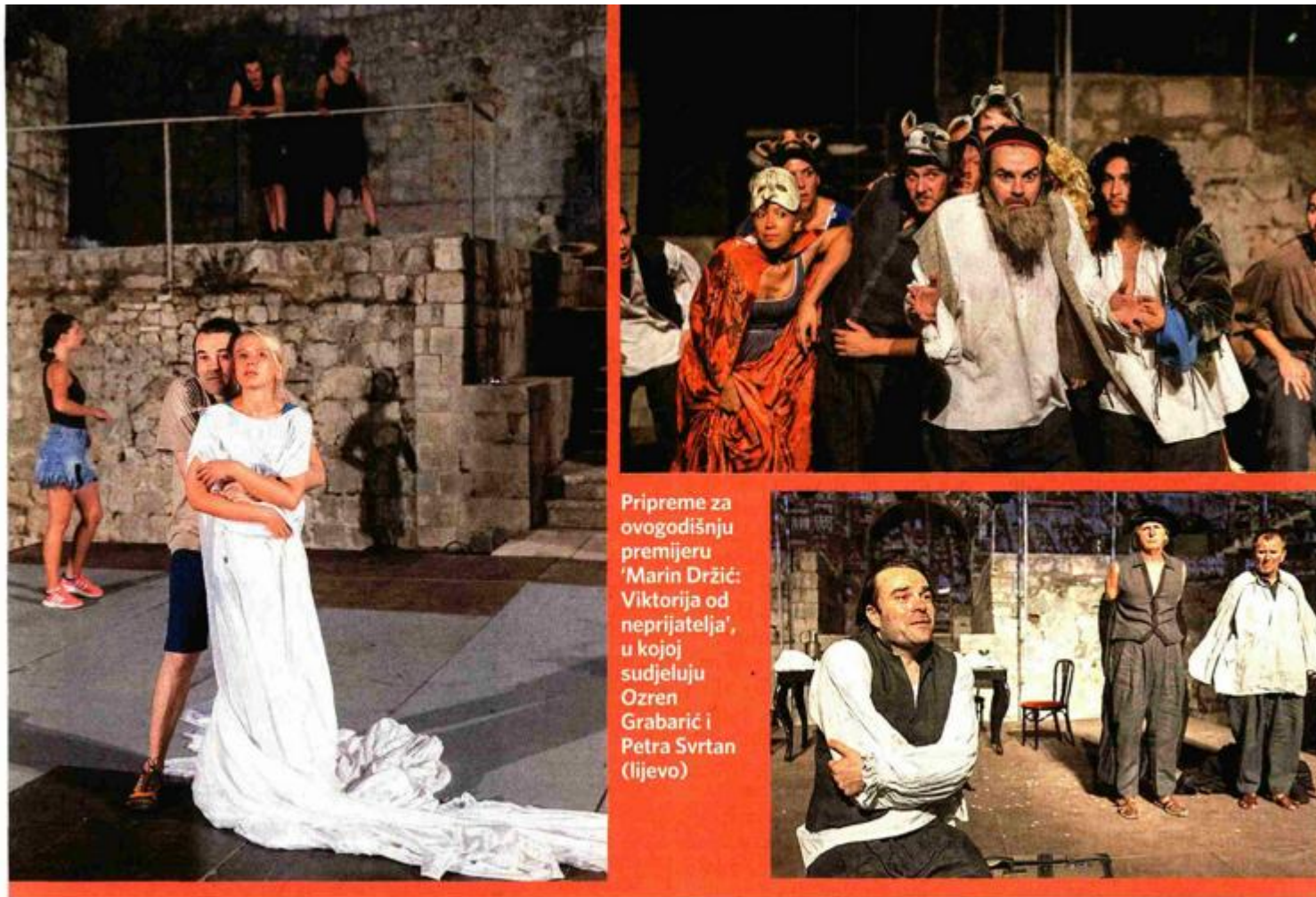
Svibenov tim

Obitelj Glembay danas je, kako se čini, važnija i od “Areteja” i od “Kolumba” zajedno. Neki su je prozvali prvom svojtom hrvatskih aktualnih tajkuna. Možda zato što se život svodi na dukat-cara i gospodara, na kunu-životinju, kao što je izjavio teatrolog Hrvoje Ivanković. Bilo kako bilo, “okrenimo” na šumarak i na oštro sječivo. Premijera je, evo, već izašla u javnost, 6. kolovoza.

‘GOSPODA GLEmbAJEVI’ DANAS SU, KAKO SE ČINI, VAŽNIJI I OD ‘ARETEJA’ I ‘KOLUMBA’ ZAJEDNO. MOŽDA ZATO ŠTO SE ŽIVOT SVODI NA DUKAT-CARA I GOSPODARA, NA KUNU-ŽIVOTINJU, KAO ŠTO JE IZJAVIO TEATROLOG IVANKOVIĆ

9. NASTAVAK FELTONA

Studio donosi feliton o najznačajnijim glumačkim ostvarenjima domaćih i stranih aktera na nacionalnom kazališnom festivalu od 1950. do danas. Kroz deset nastavaka iz vizure glumaca, ljetnih hodočasnika, Željko Ivanjek pisat će o nezaboravnim izvedbama na Gundulićevoj i Držičevoj poljani, Lovrjencu, Revelinu, u Kneževu dvoru...

Pripreme za ovogodišnju premijeru 'Marin Držić: Viktorija od neprijatelja', u kojoj sudjeluju Ozren Grabarić i Petra Svrtan (lijevo)

Glavnim Glembayem, Ignjatom, šefom "firme" Glembay, redatelj Zlatko Sviben imenovao je Predraga Ej-dusa. Njegova druga, legitima supruga, ili barunica Castelli, ovoga je ljeta Anja Šovagović Despot. Leone Glembay jest Mijo Jurišić, sestra Angelika Glembay Bojana Gregorić. U drugim ulogama igrali su Damir Lončar, Mladen Vujčić, Vladimir Posavec Tušek, Amar Bukvić, Robert Bošković i Lujko Kunčević.

Citirani kritičar, i pjesnik, naglasio je da je Sviben smjestio Krležu u "jednu zapravo idealnu glembayevsku lokaciju", u bivšu palaču dubrovačkog brodovlasnika Bože Banca, koja služi kao Umjetnička galerija: "Međutim, prostor raskošan iskorišten je napadno". Opis kretanja publike "za" glumcima ovoga ljeta posredno podsjeća na njeno već opisano kretanje daleke 1979., tijekom izvedbe "Dubrovačke trilogije" Iva Vojnovića u dvorcu Skočibuha, na Boninovu. Riječ je, još jednom, o "veličanstvenosti propadanja" Doma, ali doma jedne drukčije familije.

"Gospoda Glembayevi" počinju "u prizemlju, u peristilu", a zatim se publika, dok su je

glumci "ometali" "mono-skečevima", uspenjala na drugi kat Bančeve palače, da bi se, najzad, spustila do goleme terase, "gdje je ostavljen prevelik prostor za igru, a premalen za publiku", i to na "malešnim" stolcima. Ambijentalni prostor još se jednom, poslije Vojnovića, ali i "Areteja" iz 1973., na Bokaru, otvorio duhovnoj nadgradnji. Propast jedne obitelji obrnuto je proporcionalna s kretanjem publike uvis.

Shakespeare

S druge strane, i na ovim, 68. Igrama Hamlet je prepustio povlašteno mjesto, na Lovrjencu, kao i prošloga ljeta, "Othellu". Dogodilo se, dakle, baš ono što su Mani Gotovac i Vjeran Zuppa svojedobno nazivali nedopustivim: još jedno ljeto prolazi bez "Hamleta", a Velika Gospa je već prošla.

Premijerno izveden prošloga ljeta, "Othello" u prijevodu Vladimira Gerića ide dalje, u režiji Ivice Boban. Naslovnu ulogu "ponavlja" Dragan Despot, koji je dohvatio strast raljama razuma, ali malo prekasno, kako to i propisuje drama, poslije smrti nevine Desdemone - Anje Đurinović. Njezina oca glumi Maro Martinović, Cassija Filip Juričić, zlosretnog Jaga Rakan Rushaidat, Rodriga Dado Čosić, a Mletačkog dužda Branimir Vidić.

Pored sve vrsnoće, ova velika Shakespeareova tragedija jedva može nadomjestiti izostalu, "obveznu". Desdemonin "duh" nad bedemima iste tvrđave malo će kome zamijeniti Hamletova oca. Naime, bolesnu ljubomoru teško je poistovjetiti s bolesnom žudnjom za vlasti.

Dubrovnik ove godine po-

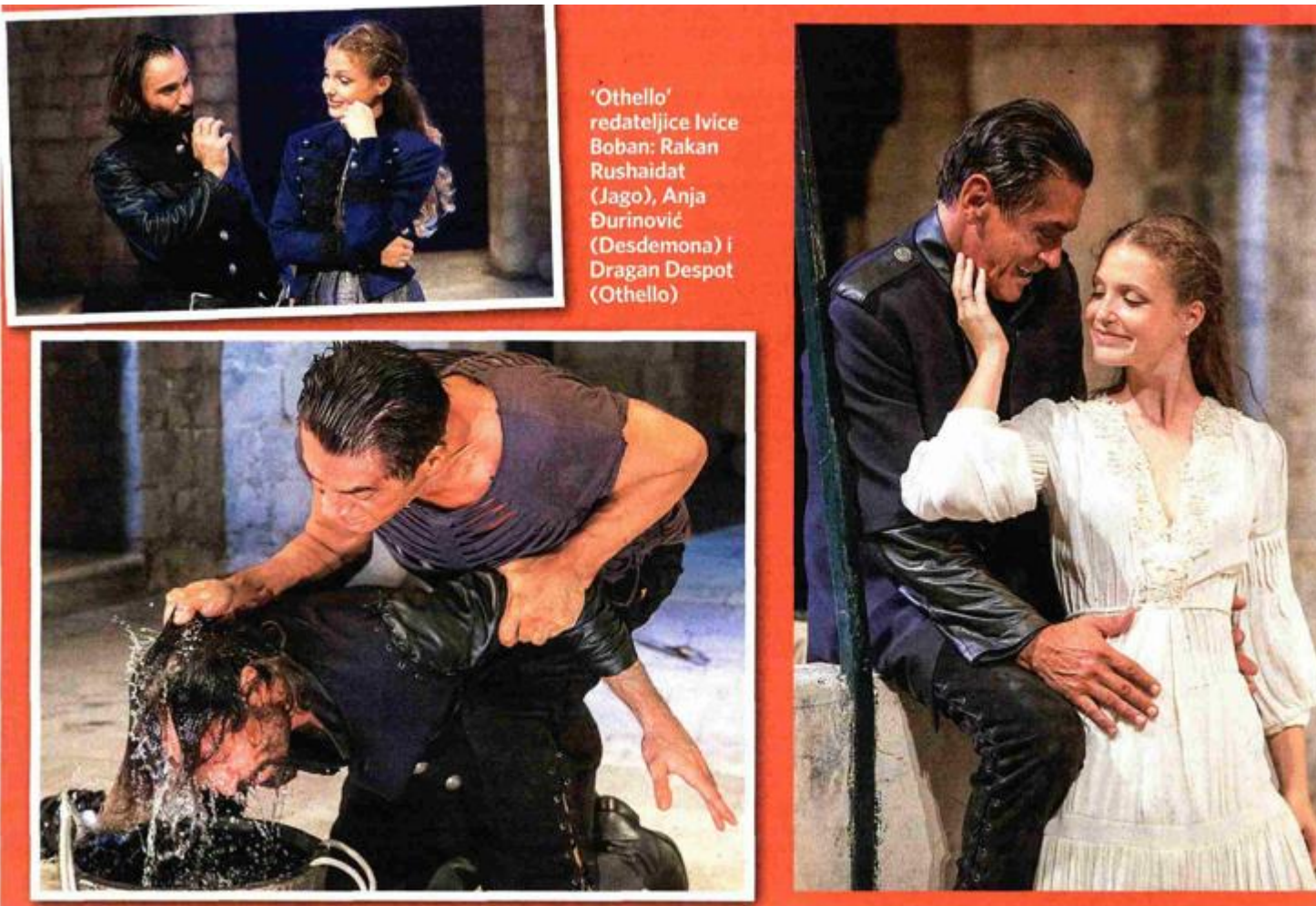
sebno obilježava 450. godišnjicu smrti Marina Držića. Nedavno je promovirana, među ostalim, nova knjiga akademika Luka Paljetka: "E, ali si čovjek, ali si ljud?", u kojoj je sabrao studije, članke i natuknice o Držiću i njegovu djelu. Još ranije objavio je romansiranu biografiju velikog komediografa: "Marin - roman o Držiću" (2011.), pokazujući neiscrpnu romanesknost njegova životopisa. No što se pouzdanost znađe o Držiću? - upitao ga je novinar Jutarnjeg.

Beč i Carigrad

"Ne znamo kada se rodio. Znamo kada je postao rektor polovice crkve Svih Svetih u Dubrovniku, kada je otišao na studij u Sienu, kada se vratio u Dubrovnik, da je sa sumnjivim grofom Rogendorffom putovao i u Beč i u Carigrad, i znamo da je na neki način prijateljevao s braćom Vučević, koji su bili državni neprijatelji Republike", odgovorio je akademik. Tako malo znamo?

"Znamo da mu je otac bankrotirao. Da ga je izlučio iz nasljedstva, da bi ga opet primio. Znamo da je imao brata Vlahu, slikara, od kojega se nije sačuvala nijedna slika, koji je bio Ti-

RECENTNA LJETA OBILJEŽILI SU I BRAČNI PAR ŠOVAGOVIĆ DESPOT. KAO CASTELLICA I OTHELLO

'Othello'
 redateljice Ivice
 Boban: Rakan
 Rushaidat
 (Jago), Anja
 Đurinović
 (Desdemona) i
 Dragan Despot
 (Othello)

zianov dak... I znamo još..." U sažetku pola kartice teksta.

Kapelan, orguljaš

Držić je bio orguljaš, učeni grofovski sluga, zaređen za svećenika u 43. godini života, bio je, napokon, nadbiskupski kapelan u Veneciji i pred samu smrt, 1566., urotnik, koji je namjeravao srušiti dubrovačku vlast. Često su ga pod lupu uzimale razne policije "u pelenama", štiteći društveni poredak. Bio je, ukratko, opasan čovjek. Kao svom prvom i ključnom piscu, Igre mu se odužuju premijernom predstavom "Marin Držić - viktorija od neprijatelja", čiji je tekst oblikovao i dramaturški koncept složio kritičar i teatrolog Hrvoje Ivanković. Njenu režiju i dramaturšku koncepciju potpisuje Ivica Boban, koja je doputovala u grad još davne 1974., sa spomenutim Ionescom i ondašnjom studentskom trojkom (Srića, Vukmirica, Vasary). I otada je postala ravnopravnom, kreativnom sudionicom dubrovačkog Ljeta, ravnopravnom "muškoj" večini.

U popratnom tekstu Ivanović je zapisao: "U 'Viktoriji od neprijatelja' Marin Držić

GRABARIĆ GLUMI NADBISKUPSKOG KAPELANA, SLUGU, ORGULJAŠA, UKRATKO OPAŠNOG ČOVJEKA...

govori sam o sebi, o svom i našem vremenu, o svijetu koji se je 'ištetio' i u kojem je 'dukat car i gospodar'. A predstava je satkana od fragmenata njegovih komedija, pastoralna, pjesama, od krhotina urotničkih pisama i tragedije 'Hekube', povezanih u jednu misao; misao poete urotnika". U predstavi sudjeluju: Ozren Grabarić (kao Držić), Maro Martinović, Branimir Vidić - Flika, Doris Šarić Kukuljica, Danijel Ljuboja, Jure Radnić, Romano Nikolić, Mateo Videk, Nika Lasić, Glorija Dubelj i drugi.

No, očekivana "Viktorija" nije jedina Držićeva nazočnost na Igrama, istodobno se reprizira ili "vrti" "Skup" Kazališta Marin Držić, u režiji Ivica Kunčevića, scenografiji Ivica Prenderera i kostimografiji Danice Dedijer. Skupa igra spomenuti Vidić, Zlati Kum je Zijad

Gračić, Munuo Edi Jertec, Variva Izmira Brautović, Gruba Nika Burdelez i drugi. To je, tako reći, "mjesno" gostovanje s izlaskom na Lovrjenac, koji je bez Hamlet nekako napušten.

Pisci na Igrama

Treba podsjetiti, pritom, kako počeci ambijentalnog teatra u Gradu vuku korijene još iz Držićeva vremena. Iz davne 1548., kada je družina Pomet izvela istoimenu komediju, čiji je tekst izgubljen. Ali ne zna se točno gdje ju je izvela. Lik Dunda Maroja u "Pometu" se pojavio prvi put, a jednako tako i likovi drugih Dubrovčana koji su poslije postali središtem "Dunda Maroja".

Tada je bila izvedena i stihovana pastirska igra "Tirena". Ali izvedbu je prekinuo jak vjetar, poslije koga su jalnuši optužili Držića za plagi-

jat. A branio ga je kolega Mavro Vetranović u "Pjesanci u pomoć Marinu Držiću". Preostao je samo vjetar, od svega toga, vjetar koji još uvijek jednako prijete predstavama na otvorenom.

Ono što su nekoć bili Ponoćni recitali danas su postali "Pisci i pjesnici na Igrama", i to u atriju palače Sponza. Ovog ljeta projekt s naslovom "Ljubav je najugroženija pojava u suvremenom svijetu", a čija je autorica Mani Gotovac, ugostio je pjesnika Dragu Glamuzinu, kome se pridružilo dvoje glumaca, Anja Đurinović i Ranko Zidarić. Istina, "Pisci" počinju nešto ranije no zaboravljeni "Recitali", u 22 sata. Naime, ovo je, ipak, kapitalizam: sutra se radi. Oslonac te literarne večeri bila je hvaljena pjesnikova zbirka "Everest". Mimo nje, a opet u sklopu Igara, predstavlja se i tetralogija "Genijalna prijateljica" zagonetne talijanske spisateljice Elene Ferrante.

X. NASTAVAK (posljednji):
 Tko su bile najveće glumačke zvijezde proteklih 68 godina, a tko "fatalne žene" među glumicama